EDITIEROLAND DE JONG

HET NIEUWS VAN TOEN

familiae de nostris

MAART 2023 www.twa2.nl EDITIE 13

Zegel uit 1296 van Johann I von Plettenberg

Johann I von Plettenberg

ROLAND DE JONG

Johann is een directe voorouder van mij (22 generaties) via de Luinge tak. Hij is ongeveer 1256 in Büren, Nordrhein-Westfalen, geboren. Hij kwam uit de Westfaalse familie van ridders Von Plettenberg. Hij is na 1314 overleden in Burg Schallenberg.

Zijn ouders waren Heidenreich II von Plettenberg [*1222 - †1274] en Lucia Sofia zu Ufflen [*1224 - †1295.]

Johann was getrouwd met Oleke von Büren. Van hun kinderen zijn de namen van Heidenreich, Johann en Berthold bekend. De eerste twee verschijnen als ridders en Berthold was kanunnik.

Maarschalk van Westfalen [hoge beambte]

Johann von Plettenberg werd als oorlogszuchtig en onbevreesd beschouwd en was maarschalk van Westfalen van rond 1293 of 1294 tot 1298, aanvankelijk in dienst van de Keulse aartsbisschop Siegfried von Westerburg en zijn opvolger. Het exacte jaar waarin hij aantrad is niet helemaal duidelijk omdat er geen aanstellingsattest bewaard is gebleven. Zijn activiteit als maarschalk vanaf 1295 is gedocumenteerd. Hij was dat jaar aanwezig in Bonn als getuige toen de graven van Wittgenstein hun kasteel en de stad Laasphe aan de aartsbisschop schonken voor 500 mark in leengoed.

In 1297 schreef Johann von Plettenberg aan de pastoors in de omgeving van Soest, waarin hij benadrukte dat hij de bescherming van de kerken en de geestelijkheid als een van zijn belangrijkste taken beschouwde. In het geval van in beslag genomen eigendommen van de kerk bij Ampen dreigde hij wereldlijke machtsmiddelen te gebruiken nadat kerkelijke vermaningen, waaronder excommunicatie, geen resultaat hadden opgeleverd.

Hij was getuige toen graaf Werner von Wittgenstein het hof, de munt, de douane en het baljuwschap van Medebach voor 200 mark verkocht aan aartsbisschop Wigbold von Holte. Op dat moment liet Johann de munt over aan de stad Medebach, zonder afstand te doen van de eigendomsclaim van de aartsbisschop, op voorwaarde dat driekwart van de inkomsten naar de maarschalk zou gaan en het resterende kwart naar de gemeenteraad. Hij verzekerde zich van zijn positie in het gebied toen hij het plaatselijke Gogericht, dat toch vijftien parochies omvatte, van Heinrich von Itter overnam. Al met al had hij de machtsaanspraken van Keulen op dit gebied op een solide basis gezet die superieur was aan de concurrerende krachten.

Om onbekende redenen had Johann von Plettenberg tijdelijk ontslag genomen uit het ambt van maarschalk of had de aartsbisschop naast hem een andere maarschalk aangesteld. Berthold von Büren werd als zodanig genoemd in een document uit 1298. Hij trad ook op als maarschalk in 1299, terwijl er uit die tijd geen documenten bekend zijn van Johann. Uiterlijk in 1302 was Johann von Plettenberg weer in functie als maarschalk.

Conflict met het graafschap Mark

In de eerste fase van Johanns activiteit als maarschalk werden de gebieden van de aartsbisschop bedreigd door graaf Eberhard von der Mark en zijn bondgenoten, zoals de heren van Bilstein. De graven van de Mark gebruikten de aanhoudende zwakte van de aartsbisschoppen van Keulen om hun positie na de slag bij Worringen (1288) uit te breiden. De dreiging kwam vooral van de kastelen Waldenburg en Schwarzenberg. De ministers van de aartsbisschop op hun beurt opereerden vanuit Attendorn en Schnellenberg Castle. In 1296 leidden de inspanningen van John tot de definitieve verwerving van de Waldenburg, die eerder had gediend als basis voor de operaties van de graaf tegen het grondgebied van de aartsbisschop. Johann von Plettenberg kreeg niet alleen steun van de aartsbisschop, maar ook van de bisschoppen van Osnabrück en Paderborn en de graven Wilhelm en Ludwig von Arnsberg. Het conflict werd ook beëindigd door bemiddeling van koning Adolf van Nassau.

Vredesbeleid in het land

In 1305 sloot hij als maarschalk een eenjarige vrede met de bisschoppen van Paderborn en Munster, naast de stad Soest en de andere aartsbisdomsteden in Westfalen. Korte tijd later sloot ook de stad Recklinghausen zich aan bij de alliantie. In het bijbehorende document werd Johann von Plettenberg Dominus Johannes de plettenbree miles, Westphalia marescalcus genoemd.

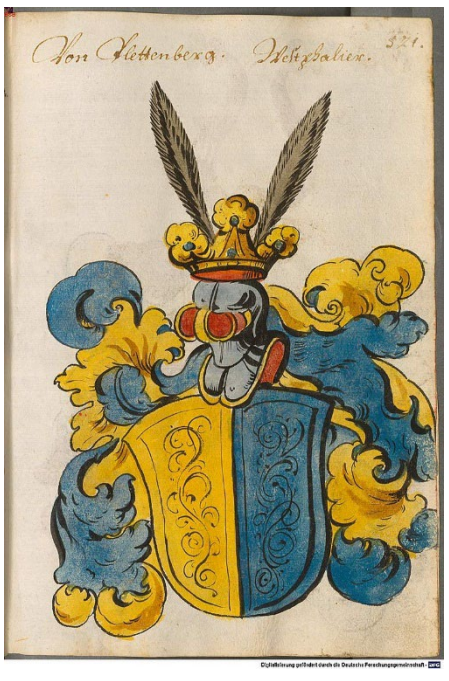

Wapen van Von Plettenberg

Boven: Burg Schnellenberg

VERVOLG JOHANN I VON PLETTENBERG

Om de verschillende allianties voor landvrede veilig te stellen, stelden de verdragsluitende partijen speciale officieren aan die moesten zorgen voor het behoud van de alliantie. Ook Johann von Plettenberg en Berthold von Büren namen deze rol op zich. In 1309 beslechten beiden een geschil tussen de gebroeders von Holthausen en het klooster van Benninghausen. Zelfs onafhankelijk van de vredesallianties van het land probeerde hij geschillen te beslechten. Verschillende van deze inspanningen zijn gedocumenteerd.

Kastelen en stadsfundamenten

In 1289 verpandde Siegfried von Westerburg de Waldenburg aan graaf Adolf III Von Berg, die het kasteel in pand gaf aan de vijandelijke graaf Eberhard I von der Mark. De aartsbisschop liet toen het kasteel Schnellenberg door Johann repareren, om van daaruit eventuele uitvallen naar de Mark te kunnen maken. Het werk lijkt te zijn voltooid in 1294. Volgens Johann Suibert Seibertz kan Johann zelfs worden beschouwd als de bouwer van het kasteel.

De bouw van Schnellenbergkasteel was een essentieel aspect van het ondersteunen van de wankelende zuidwestelijke pijler van de heerschappij van Keulen in Westfalen door Johann von Plettenberg.

Het is veelbetekenend dat hij het aantal versterkte steden verhoogde om de invloed van het aartsbisdom te versterken. De stad Belecke werd officieel al in 1296 gesticht. Dit besluit werd echter niet onmiddellijk uitgevoerd. In 1307 was er nog geen vestingwerk. Dit werd pas in de volgende jaren goedgemaakt. Tegelijkertijd werden de rechten van de stad en de abt van het Grafschaft-klooster, die de leiding had over de kerk, vastgelegd.

In zijn tweede ambtsperiode liet Johann de stad en het kasteel van Hallenberg, die door de graven van Waldeck waren verwoest, in 1310 herbouwen nadat ze ongeveer tien jaar onbewoond waren geweest. Hij had ook Kallenhardt aangetrokken. Vanwege de ligging aan de grens liep de stad Olpe een groot risico op aanvallen.

Vooral op advies van Johann von Plettenberg verleende aartsbisschop Heinrich Olpe in 1311 stadsrechten aan Soest en liet hij de stad versterken.

Hunold I von Plettenberg

Grootvader van Johann I.

Hunold I von Plettenberg (* rond 1200; † na 1267) was maarschalk van Westfalen van 1256 tot 1260 en in 1267.

Leven
Hij was mogelijk de zoon van Heidenreich (of Heidenricus) I (vermeld in 1189) uit de Westfaalse familie van ridders von Plettenberg.

In 1253 hielp hij aartsbisschop maarschalk van Westfalen Arnold von Hochstaden om de steden Winterberg en Hallenberg te stichten. Als beloning ontving hij de ‘Holzzehnten’ van Winterberg.

Vanaf 1256 was hij zelf maarschalk van Westfalen, plaatsvervanger van de aartsbisschop van Keulen in zijn Westfaalse invloedssfeer. In 1256 trad hij op als vredesbemiddelaar tussen het aartsbisdom Keulen en het bisdom Paderborn. In 1258 zorgde hij ervoor dat de Vogt von Geseke afstand deed van enkele van de veronderstelde rechten van het Geseke-klooster.

In 1259 was hij getuige toen graaf Konrad von Everstein de helft van het kasteel Ohsen, dat hij in leen had van het bisdom Keulen, overdroeg aan aartsbisschop Konrad von Hochstaden.

In 1260 speelde hij een belangrijke rol bij de totstandkoming van een alliantie tussen de aartsbisschop, abt Themmo van Corvey en hertog Albrecht van Brunswijk. Daarin verzekerden de verdragsluitende partijen elkaar van hun wederzijdse steun en beloofden ze geen kastelen te bouwen in de respectievelijke grensgebieden. Hunold was ook lid van een arbitragecommissie die eventuele geschillen tussen de partners moest beslechten.

Zijn zoon Heidenreich II (genoemd tussen 1258 en 1286) was ook maarschalk van het hertogdom Westfalen. Een andere zoon was Hunold (genoemd tussen 1266 en 1300), adviseur van de aartsbisschop

CONSCRIPTIO EXULUM FRISIAE

Conscriptio Exulum Frisiae of naamlijst van de uitgewekenen

Vanaf 1568 rebelleerde een groot deel van de Nederlandse gewesten tegen hun toenmalige landsheer de Spaanse koning Filips II. Deze strijd voor meer staatkundige en godsdienstige vrijheid, samenhangend met het opkomende protestantisme, verwierf onder de benaming Nederlandse Opstand / De Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) een plek in de wereldgeschiedenis.

In 1579 verenigden zich een aantal gewesten, waaronder Friesland, in de Unie van Utrecht en legden daarmee één van de fundamenten voor de latere Republiek der Verenigde Nederlanden. De onafhankelijkheid van deze soevereine staten werd twee jaar later officieel bekrachtigd door het Placcaet van Verlatinghe, waarbij Filips II formeel werd afgezworen als landsheer. Een van de maatregelen die de gewesten in 1580 namen, was het onteigenen van de katholieke kloosters.

Veel katholieken, die trouw wilden blijven aan de Spaanse koning en aan hun eigen eredienst, voelden zich niet meer thuis in het nu protestantse Friesland. Vrijwillig en gedwongen verlieten zij hun dorpen en steden en vertrokken naar Groningen en Oost-Friesland.

De namen van deze uitgewekenen zijn rond 1584 door Hotzo Aecxma, vroeger pastoor te Wolsum, en daarna te Noorddijk bij Groningen vastgelegd in de Conscriptio Exulum Frisia.

Het is het oudste wapenboek van Friesland en van grote waarde voor heraldisch en genealogisch onderzoek in onze provincie.

Hij omschreef het boek als volgt: “Dit boeck is genoemt Conscriptio Exulum Frisiae, concipierende allen den namen van den uutgewekenen van Vrieslant; die om den Catol., Appostol. ende Romscher Religie en mede om den obedientie (gehoorzaamheid) ende getrouvicheyt van Conl. Majt. van Hispanien, onsen erfllijcken Here van Vrieslandt, sijn uut hoer vaderslant, (van Sijner Mats. rebellen ende adversanten (tegenstanders) verdreven, verjaecht, gebannen ende mede gevluchtet.”

Het gaat om bijna 680 namen. Een deel daarvan is door Regnerus van Solckema, versierd met geslachtswapens. Ze zijn gerubriceerd over de toenmalige elf Friese steden en dertig grietenijen. De vluchtelingennamen zijn aangevuld met informatie over bijv. hun beroepen en woonplaatsen. Al bladerend door de lijsten kom je veel pastoors, kloosterlingen en soldaten tegen.

Bron: Tresoar

Mollema

Parenteel Pieter Dirks

Tjitsken Ansken Rolsma (1835-1910) en Oege Hettes Molema (1838-1907)

ROLAND DE JONG

Deze stamreeks gaat over de voorouders van Sietsche Kuipers (1925 - 2021) en begint 12 generaties terug met Pieter Dirks.

Generatie I

Pieter (of Pyter) Dirks werd rond 1521 geboren en is na 1598 overleden in Blessum. Hij is getrouwd met Reynsk Gerbens (1525 – 1598) in ongeveer 1563 in Blessum.

Ze kregen een zoon, Tiede, die in (ongeveer) 1565 in Blesum is geboren.

Generatie II

Tiede (of Tyede) Pietres is in ongeveer 1565 in Blessum geboren, hij komt in (ongeveer) 1599 in Blessum te overlijden.

In 1588 treed hij (in Blessum) in het huwelijk met Jantien Jacobs, die in 1565 in Blessum is geboren en op 15 augustus 1630 in die zelfde plaats komt te overlijden.

In (ongeveer) 1595 wordt hun zoon Tyede Tyedes Bernarda geboren, in Blessum.

Generatie III

Tyede Tyedes, is in 1640 boer op stem 6 te Blessum, overlijdt op 16 maart 1666 in Blessum. Hij is twee keer getrouwd. De eerste keer met Wytske Simons ongeveer in 1630 (1605 – 1632 Blessum) en de tweede, in 1634, met Wytske Oeges, geboren in 1608, overleden in Blessum op 30 augustus 1658.

Uit het tweede huwelijk krijgen ze vijf kinderen:
Pieter Tyedes Bernarda (ongeveer 1642- 1 april 1673)
Tiede Tyedes (overleden voor 1670)
Tjitske Tyedes (overleden voor 1709)
Sijbren Tyedes (1635 – september 1704)
Wietske Tyedes (1608 - 30 augustus 1658)

Generatie IV

Pyter Tiedes (of Tyedes) is geboren in Blessum, ongeveer in 1642 en overleden op 1 april 1673 in Blessum. *'Ao 1673 den 1 april sterf den ... t... Tiedes out 31 iaer en ... bgraven.'*

Op 3 april 1667, volgens het touwregister Hervormde gemeente Leeuwarden, huwt hij met Ymk (of Jimkjen) Eelckes. Zij is geboren op 13 september 1646 in Ferwerd en overleden in 1689 in Blessum.

In 1668 te Blessum, wordt hun enige kind geboren, Tiede Pytters (of Piters, Pieters.)

Generatie V

Tiete Pyters (of Pieters) wordt 1668 geboren in Blessum. Hij overlijdt 1732 in Hijlaard. Hij trouwt rond 1700 met Mayke Jurriens (of Maaike Jurjens,) dochter van Jurjen Jans en Antje Martens. Ze is geboren rond 1685 in Boksum.

Uit hun relatie krijgen ze 3 zonen:
Pytter Tietes, geboren in 1706,
Jurrien Tietes, geboren in 1708,
Eeltje Tietes, geboren in 1711.

Generatie V

Jurjen Tiettes (of Tietes, Jurrien Tiedes) geboren 1708 in Huins, trouwt in Jorwerd (Hervormde gemeente Jorwerd) op 22 mei 1729 met Sytske Feikes (geboren 1704 in Huins.)

Zij is de dochter van van Feikje Lieuwes en Geertie Joukes. Op 27 januari 1704 wordt ze gedoopt in de Hervormde gemeente Winsum en Baard.

Ze krijgen (minstens) drie kinderen.
Feike Jurriens (1731 Huins - 17 oktober 1813 Britswerd),
Pieter Jurriens (1735 Huins) en
Lieuwe Jurriens (1744 Huins - 27 februari 1827)

Mogelijke andere kinderen zijn: Getje Jurriens, Maaike Jurriens (of Maijke Jurjens) en Tiete Jurriens.

Bij de volkstelling van 1744 te Huins, wordt vermeld: Jurjen Tiettes, Aantal personen: 10, toegezegd bedrag £ 6:0:0

Quotisatie kohieren inschrijving in 1749. Bewoner Jurjen Tietes, gemeen huisman. Locatie: het dorp Huins, aantal volwassenen: 4 en aantal kinderen: 5. Aanslag: £ 36:3:-

In 1757 worden Jurjen en Sytske als lidmaten ingeschreven bij Hervormde Gemeente Boksum en Blessum, ze zijn dan van Huins gekomen.

Jurjen Tietes en Sytske wonen in 1773 te Blessum, eerder te Huins, volgens bevolking Tietjerksteradeel, verzameling Nieuwland.

Generatie VI

Feike Jurjens, geboren in Huins 1731, overlijdt in Britswerd op 17 oktober 1813, oud 82 jaar, arbeider. Hij heeft dan al de achternaam Mollema aangenomen.

Hij trouwt in 1762 met Emke Wijnsens (1740 – Lingen, overleden - 4 april 1798,) uit dit huwelijk 2 kinderen:

Wijnsen Feikes, geboren in Jorwerd, 1762 en overrleden op 29 mei 1839 te Jorwerd. *Er behoorde geen onroerend goed tot de nalatenschap 75 jaar (geboren 1764 te Huins); boer; man van Pietje Freerks Bosma, boerin (erft vruchtgebruik van helft of 1/4 in eigendom en 1/4 in vruchtgebruik); vader van Emke Wynsens Mollema (vrouw van Pieter Murks Dijkstra, werkman te Tirns).*

Willem Feikes, geboren in Huins op 16 mei 1765 en overleden op 6 maart 1826 te Huins. *Er behoorde geen onroerend goed tot de nalatenschap winkelier; man van Aaltje Hettes, winkeliersche; vader van Hette, arbeider, Feike, idem Jorwerd en Aaltje Willems Mollema, dienstmeid Boksum.*

Feike Jurjens, trouwt in 1769 met Grietje Freerks.

Op 1 mei 1772 wordt Feike als lidmaat in het lidmatenregister van de Hervormde Gemeente Huins ingeschreven.

Kinderen uit zijn tweede huwelijk zijn:
Freerk, geboren op 18 oktober 1772 te Huins en overleden op 7 december 1807. *Boerenknecht; vrijgezel (geen meubelen nagelaten 'omdat hij geen huiszittend persoon was'); broer van Lieuwe (enige aangever, mede namens), Eeltje, te Winsum en IJmkjen Feikes (op p.58 met voornaam 'Teetske'; vrouw van Jan Sjoerds, te Britswerd) (ab intestato erfgenamen elk 1/3). Bijgevoegd op p.1 is verklaring van de 3 erfgenamen dat waarde ad fl. 145, van de door hen verkochte goederen begrepen is in de 'contante penningen' op de Staat van het zuiver Saldo Saldo fl. 770, . (geen onroerend goed).*

Lieuwe, geboren op 28 november 1775 te Huins
Eeltje, geboren op 15 juli 1777 te Huins
Sytske, geboren op 15 januari 1780 te Huins en overleden op 29 oktober 1780.
IJmkjen Feikes, geboren in Huins 1781 en overleden op 22 december 1855 in Britswerd.

Feike Jurjens Mollema, trouwt in 1788 met Lutske Romkes.

Uit dit derde huwelijk 2 kinderen:
Sytske Feikes, geboren Huins in 1789 en overleden in Dronrijp op 12 december 1845.
Romke Feikes, geboren in Huins in 1794, overleden in Dronrijp op 9 juli 1824.

Generatie VII

Willem Feikes Mollema, winkelier, geboren in Huins op 16 mei 1765 en overleden op 6 maart 1826 te Huins.

Hij trouwt op 12 december 1790, trouwregister Hervormde gemeente Deinum, met Aaltje Hettes, (dochter van Hette Jans en Aaltje Meinderts) wonende te Menaldum. Zij is in 1765 in Menaldum geboren en overleden op 1 februari 1831 in Huins, als Aaltje Hettes Lichtmeer.

De bevestiging van het huwelijk is ook op 12 december 1790 in Minnertsga.

Aaltje en Willem doen op 18 februari 1792 belijdenis bij de Hervormde Gemeente Huins.

Het paar krijgt drie kinderen:
Feike Willems, geboren op 10 oktober 1791 te Huins (doop op 30 oktober 1791, Hervormde Gemeente Huins)
Aaltje Willems, geboren op 13 november 1792 te Huins (doop op 9 december 1792, Hervormde Gemeente Huins)
Hette Willems, geboren op 25 augustus 1800 te Huins (doop op 25 augustus 1800, Hervormde Gemeente Huins)

Op 15 juli 1813 neemt Willem de naam Mollema als achternaam aan, dit ook voor zijn kinderen Feike 20, Aaltje 19 en Hette 12 jaar.

VERVOLG IN AFLEVERING 14

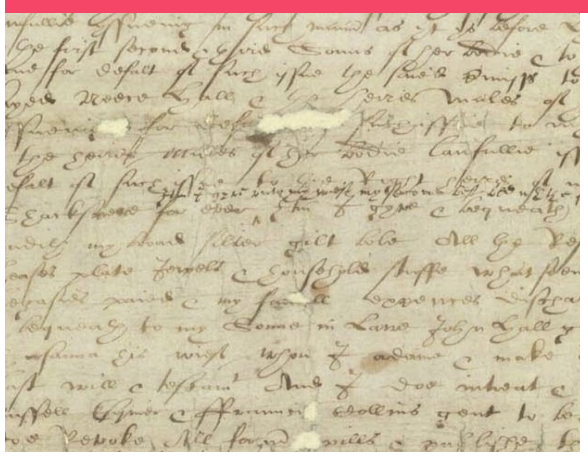

Testament Hessel Martena

VERVOLG UIT AFLEVERING 12

Item ick byspreeck Kuneerke, myn dochter, ende wyss hoer voer hoer erffscap uuyt Bawk gued in dae Hammern in Beetgum, gelt toe huir sestien fl. Noch Syurd snyders gued by die olde Bildyck in Beetgum, ende geld to huir vyff fl. Noch die landen die Thiaerd Sepke zoenn hefft to Dycksterhuysen vann my toe huir, gelden jarlix seven fl. XII stuvers. Noch anderhalff pondematen by die wech van die Bunn nae Melle weern, daer Bauke Epe zoen hefft, gifft daervoer toe huir ein fl. Noch Wibe Obbe zoenn steed toe Betgum in die buren, gelt toe huir XIIII st. Noch Thierck Jetie snyders zoen steed toet Beetgum inn die buren, gelt to huir XIIII st. Noch Jelle Eyse zoen gued toet Meynaldem, gelt to huir achtien fl. Noch Eygge Claes zoenn gued toe Lyttersum in Meynaldum, gelt toe huir vyfftien florenen. Noch kort Jans gued tot Bretzem, hietende Geringe gued, gelt to huir acht ende twintich fl. Noch over al Reesche Reescke zoen gued tot Jornssman int dorp Bretzum, ende bin mit myn brue- ders kynden heer vant guedt, ontfang daeruyt jarlix vyff fl. Summa inn als hondert vyff fl. XII st. rentenn.

Item Foekell, myn jonxte dochter, sall hebbenn voer hoer deell erffschaps int erst Oltgers gued by die Scraegdyck toe Kornium, ende gelt toe huir tsextich fl. Noch Tootten Andries zoen gued toe Kornium, hietende Tyaersmae gued, gelt toe huir ende twintich fl. seven st. Noch Jelmers gued toe Kornium, gelt to huir vier fl. XXI st. Noch acht ende halff pondematen nylands maeden die Jann Peters zoenn hefft toe huir, gelden toe huir vier fl. XXIII st. Noch Syurds guedt toe Kornium, gelt toe huir vier fl. Noch Ducke steed toe Kornium, gelt toe huir ein philipsgulden. Noch eenn hiet Lolcke, daer Hans Merten zoen wyff hefft tot Fynkum, vyff pondematen, hietende dat Olde graess, gefft daervoer toe huir twee floreen vier st. Noch uut Bonge gued toe Oestereind, daer Katryn Jans wedue up woent, gefft my jarlix toe huir vier fl. Noch tot Dongum uuyt Wybe Claes zoenn gued ein fl. Summa in als vyff fl. renten ende hondert XX st.

Item Frids ende Sydts sullen koer hebbenn van dat persel daer sie up staen ge- screven, off sie dit vorsn neemenn ende laten Foeckell hoer assignierde rentenn. Item ick bispreeck ende geeff Frids ende Sits die schulden, als driehondert enckelgulden valueert, daer her Wagende, voertyts muntemester in Lewerden van wegen m.g.h. van Saxen etc. gewest iss, my rechtlicken schuldick iss die vorsn som, daeraff ick Frids ende Sidts, myn dochter, die schuldbrieff heb overgeven. Item ick bispreeck myn ander drie dochternn, als Jell, Kuneerke ende Foekell, tegenn die vorsn dryehondert enckelgulden dat myn lieve wyff ytlick van die drye dochternn vorsn sal geven ende betalen twehondert enckellgulden als sie betalt word vann m.g.h. van Sassen.

Item offtet Goedt soe gelieffde ende my enn soenn vann myn huissfrau vorliende, die sal die huisen, scuren ende hoeven voeruuyt hebben, ende daerthoe hondert enckel golden fl. jarlixe renten tot frie forndeell, ende dan noch voert mit syn sustern deelen, sal hy oeck tot fornndell ende voeruut hebbenn alle sulver gescher dat up die taffelenn hoert, het zy vann sulver kannen, bekerenn, koppen, scaelenn ende ander dier gelikenn sulverwerck. Item offt myn huisfrou befrucht waer ende en dochter ter werlt brochte, die sal men alsoe gueden als ick enn vann die ander toegedelt hebbe, uutwisen.

Item offt my Goed geenn soenn vorliennde, ende Gerolt Herema mit synn soenn ann eenn vann myn jonxte dochternn hilckte, so sall die dochter myn paert van myn huisenn, schuren ende hoeven hebbenn toe birns, doch die vorsn lastenn sullense all vordoenn, sonder eenich affbreck daerin laetenn to geschienn.

Item iss dat Gerolts zoenn niet hilckt ann eenn vann myn dochternn vorsn, so bispreeck ick myn part vann myn huisen, schuren ende hoeven Fridts vann Grumpach ende Sidts, myn dochter, doch so sollense alle lastenn altyt holden daer ick erup leit heb, ende daertoe bovenn myn dry ander dochternn ytlick geven ende betalenn voer myn paert twehondert enckell golden guldenn eens.Item so will ick oeck hebben ende maect also dat myn lieve wyff sall Jell, Kuneerke ende Foekell voeruuyt bereidenn mit golt, sulver ende klederen, gelick dat Sits vann my ende myn wyff bereit ende uuytgegevenn iss.

Item ick bispreeck myn live wyff alle huissraet ende andere guedenn, hoe sie sind, dat sie sall holdenn. Ick bispreeck Agnieten, myn basterdochter, hondert enckell golden fl. ens, inndien dat zie hoer well regiert ende buitenn myn lieve wyffs wille niet doet. Ick bispreeck mester Syttie, pastoer inn Franicker, myn pastertzoenn, vierhondert enckell golden fl., die ick ann hem heb to kost lecht eer hy hiertoe gekomen iss.

Voert will ick ende begeer dat men dysse myn laetste ende uuterste vrie wille als eenn guedt doechdelick testament inn vorsn maniern holdenn ende naevolgen sall, ende offtet doch immers als voelkommenn testament niet staen moechte, dattet doch nochtans als ein codicill off laetste wille off als gifftinge die uuyt oersaeck off memo- rie des doets gemaect worden, sall volstandich ende machtich blivenn, inn sulcke wesen alst alderbest staenn, cracht off effect holdenn mach, will ick vann myn kyndernn, vrienden, legatarien ende allenn andernn diet beroerenn off angaen moecht, volkommen ende unvorbreecklick geholdenn hebbenn, by voerboerniss des rechts, forndels off profitenn die denn tegensprecker ann myn guet uut dit testament, off sonder testament ab intestato, solde boernn off toekomenn mogenn inn enige maniernn. Nochtans dit testament off laetste wille even vast toe bliven, wil ende beger ick ann myn lieve wyff, kyndern ende executoern, off emant disse vorsn myn laetste wille vormaete toe breckenn off toe vorkrenckenn, dat zie sulx mit alle vlyt wederstaen ende rechtelick ten uutersten verweren willenn. Bid oeck mit alle vlyt ende gehorsamheit myn g.h. stathalder ende regenten, mit sampt den raedt des Konicklicken Majestaten vann Spanien etc., myn lieven gunstigen hern ende vriendenn, dat zie ann disse myn laetste wille hant holden, myn live huissfrou mit myn jonxte cleyne kynde- ren in beschermenis ende sonderlinge protectie nemen willen, dat zie vann gemant boven recht gemoit off overvallenn worden.

Voerts maeck ick executoernn tot myn vorsn testament den gesthrengen hoech- geleerdenn doctor Kempo van Martena ende den erentvestenn meester Syds vann Tyaerde, myn lieve neven, oeck Ju Dekema ende Frids van Grumbach, myn lieve schwager, bit ick ende beger oetmodelick mit alle vlyt ende neersticheit dat dese vier vorsn den last der executienn willenn annemenn, ende myn vorsn laetste wille troulickenn, als ick dat ann hemluyden gansslick betrou, willen uutrichtenn, ennde alst hem vann noeden iss tot hoer hulp, raedt ende dienste nemenn meester Henrick, vicarium tot Franicker, ende meester Focko, prebendarium in Lewerden, die my oeck dinst ende trouheit gelofft ende toegesegt hebbenn. Ende updat myn tegenwordich testament immers geen vorhinderinge lyde off letsell, men alle saeken upt kortste vreedelick sonder rechtshandel mogen uutgericht worden, will ende beger ick dat die genoemde executoeren alle tuivelheit ende donckerheit des testaments vorsn, off die uuyt oersaeck van dien vallenn offt geboernn moechtenn, sullen verclaern ende inter- pretiernn moegenn, welcke vorclaringe ende interpretatie will ick glyck den principael vast ende onverbrecklick geholdenn ende daeromme geenn recht vorsoecht hebbenn, want myn wille ende begerte so is. Ick mack oeck dese upgemelte vier executoren, myn live vrienden vorsn, monden ende beschermers tot myn lieve wyff ende cleynn kyndernn, begeerende oetmoedelick dat zie die mondscap annemenn ende hoer lest daerinn doenn willenn, bevhell ick myn live wyff dat zie die monden ende executoernn vorsn in hore handeling overall sall schadloess ende koestloess holdenn. Tot ein warheit ende seckerheit dat dit myn, genoemde Hessell Martena, testament ende myn uuterste wille als vorsn is, ende als vorsn vann mester Henrick heb latenn bescrivenn, heb ick myn sulffs handtschrifft hierbinnenn ondergescrevenn ende oeck geschlotenn, vann buyten myn signet daeran gehangenn ende myn hantschrift oeck buytennup gescreven. Ennde noch tot meerder seckerheit heb ick daerthoe geroepenn ende gebedenn die als tugen diejene wiens segelenn butenn angehangenn ende hantschrifftenn up gescrevenn staen. Hierann hat selige E. Hessell vonn Martena, ritter etc., sein eigenn hantgeschrifft gesaczt auff form wie nachvolget: Ick, Hessell van Martena, ritter, bekenne mit myn selvys hantschrifft dat ick dit vorsn testament inn allen manerenn ende vann wort tot wort alst vorsn is, vann mester Henderick heb scriven laetenn, dyt inn als nae myn wille ende begeerte ende beveel oeck ut myn mond sy vorsn maneren gescreven hefft, ende wilt alsoe geholden ennde nagefolget hebben, Hessell vann Martena. Hiernach volgenn diejenigenn die E. Hessell von Martena seligea ritter etc., inn vorsn sinem testament als gezcugenn dasselbige zu unndezczeichennen und vorsigilli- renn gebethenn und gefordert hat, auff solche monier geordent.

E. Hessels hantschrifft: Tot eenn volkomen ennde warachtig getugniss dattet geenn dat hierbinnen vann mester Hendrick, vicario, ut myn bevel ende nae myn relatie, wille ende onnderrichtinge gescrevenn iss, heb ick dit tegenwordich breff vann my togeschlotenn in myn handt holdende, den gestrengenn hochgelaerden doctor Kempo van Martena, meste<r> Sidts van Tziarda, den pater van de crucibroernn, mester Hendrick, her Wibba, Docke Hesseling, Eppe Alwe, Hessell Esge zoen, als die ick als getugen heb geropenn, getoent, vor hen allen bekant ende mit disse myn hantscrifft ende signet bekenne dattet bennenste scrifft myn testament ende uuyterste wille is, ende heb dat in de vorsn getugen tegenwordicheit vor hen allenn mit myn gewonlick signet besegelt ende geschlotenn, den vorsn tuigen semptlick oick en ytlick besunder gebeden dat zie toe vaster getuigniss dit tegenwordich myn testament offt laste wille mede mit hoer segelen offte signeten vorsegelen ende schluten ende oick ytlick mit syn selvis hant ondergescreven willenn als getugen.

Geschiet innt jaer Ons Hern XVc ende seventhien, opten XXIIIten van den maent marci.

Hierunder disse sin hanscrifft hat E. Hessell selige syn signet gedruckt. Mester Hendricks hantschrifft: Ego, Heinricus, vicarius inn Franicker, de mandato

Hesseli Martene scribere impeditus hoc presens testamentum, tam heredis institu- tionem quam cetera inn eo contenta, manu propria scripsi, ac postea quam dominus Hesselus paginam presentem clausam, clausam et ligatam testibus suprascriptis, ab eo vocatis et rogatis, simul omnibus presentibus offerentem et publice asserentem quod in ea continetur suum esse testamentum et a me scriptum, presentem subscriptionem meam, vice, nomine et de mandato domini domini Hesseli, manu propria imposui sigillumque proprium hoc ultimo loco appendi.